

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук, професора Сосіної В.Ю. на дисертаційну роботу Луценко Юлії Михайлівни на тему «Вдосконалення змагальних програм кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі з урахуванням рівня їх спеціальної фізичної та технічної підготовленості», поданої Спеціалізованої вченої ради ДФ 64.862.002 Харківської державної академії фізичної культури для захисту на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт

Актуальність теми. Аналіз тенденцій розвитку акробатичного рок-н-ролу з моменту, коли він визнаний видом спорту, свідчить про різке зростання вимог до змагальних програм спортсменів і якості їх представлення на змаганнях різного рангу. Специфічні особливості виду спорту, вимоги правил змагань, постійне зростання складності акробатичних елементів, швидкий і ритмічний музичний супровід, видовищність і оригінальність композицій – усе це пред'являє підвищені вимоги до процесу підготовки спортсменів.

Відомо, що результативність змагальної діяльності залежить від рівня оволодіння технікою змагальних вправ, а також від прояву гнучкості, координації, статичної та динамічної рівноваги, спеціальної витривалості, сили, що можливо лише на основі раціонально організованого процесу підготовки спортсменів. Досягнення високого спортивного результату крім того залежить від вдало складеної змагальної програми, в якій буде враховано не тільки рівень підготовленості спортсменів, але й ціла низка інших складових: вікові особливості та степінь адаптації до навантаження, послідовність і логічність розташування елементів і комбінацій, оздоблення програми новими та оригінальними елементами, взаємодія в парі та ін.

Процес складання змагальних програм вимагає спеціальної підготовки, наявності знань і вмінь з боку тренера і хореографа, обізнаності в правилах змагань і особливостях виду спорту. Однак сучасний стан розвитку акробатичного рок-н-ролу, на жаль, свідчить про те, що тренери на практиці у всіх питаннях, що стосуються процесу складання, корекції та удосконалення

змагальних композицій, послуговуються власною інтуїцією та попереднім досвідом. Безумовно, відсутність науково обґрунтованих рекомендацій щодо раціональної побудови змагальних програм залежно від рівня фізичної та технічної підготовленості спортсменів не може не вплинути на ефективність процесу підготовки, особливо, якщо мова йде про кваліфікованих спортсменів категорії «Мейн клас контактний стиль», які представляють нашу країну на престижних міжнародних змаганнях.

У зв'язку з цим не викликає сумніву те, що тема дисертації Луценко Ю.М. є актуальною і своєчасною, має практичне і теоретичне значення. Усе вищеперераховане вимагає нових підходів до організації навчально-тренувального процесу кваліфікованих спортсменів, які займаються акробатичним рок-н-ролом.

У процесі роботи Луценко Ю.М. розробляє і експериментально обґрунтовує експериментальну методику вдосконалення змагальних програм кваліфікованих спортсменів «Мейн класу контактного стилю» в акробатичному рок-н-ролі з урахуванням рівня їх спеціальної фізичної та технічної підготовленості. Основні положення розробленої авторської програми включають: цілеспрямований розвиток провідних фізичних якостей засобами спеціальних вправ, структурно наближених до основних рухових навичок, необхідних для виконання змагальних програм «Акробатика»; побудову змагальних програм за розробленою структурою, виділеними блоками, змістовими модулями і основними компонентами; корекцію змагальних програм «Акробатика» за розробленим алгоритмом, що відображає зміст кожного блоку та змістового модуля за виявленим ступенем їх значущості; розроблені модельні показники спеціальної фізичної та технічної підготовленості та систему їх оцінювання; контроль тренувального процесу на основі визначених модельних характеристик спеціальної фізичної підготовленості спортсменів та застосовування раціонального співвідношення навантажень різної спрямованості в двоцикловому річному макроциклі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до «Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2016–2020 рр.» за темою «Психо-сенсорна регуляція рухової діяльності спортсменів ситуативних видів спорту» (№0116U008943).

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що вперше:

- на підставі теоретичних обґрунтувань розроблено методiku вдосконалення змагальних програм кваліфікованих спортсменів «Мейн класу контактного стилю» з урахуванням рівня їх спеціальної фізичної і технічної підготовленості;
- визначено факторну структуру змагальної програми кваліфікованих спортсменів «Мейн класу контактного стилю», що відображає зміст кожного блоку з виявленим ступенем його значущості та послідовності виконання в змагальній програмі;
- розроблено алгоритм корекції змагальних програм, на підставі якого ідентифікувалася послідовність навантаження блоків та виконання акробатичних елементів і комбінацій для ефективного оволодіння програмами міжнародного класу;
- на основі кореляційного та факторного аналізу розроблено схеми взаємозв'язків між складовими змагальної програми та рівнем спеціальної фізичної і технічної підготовленості спортсменів, які визначають підбір акробатичних елементів і комбінацій та певний набір елементів «танцювальної серії», що корегують та розподіляють їх по блоках у сучасній змагальній програмі;
- визначено факторну структуру фізичної підготовленості, яка забезпечує готовність кваліфікованих спортсменів «Мейн класу контактного стилю» до досягнення високих спортивних результатів;
- визначено модельні характеристики показників спеціальної фізичної підготовленості кваліфікованих спортсменів «Мейн класу контактного стилю» в акробатичному рок-н-ролі та розроблено систему оцінювання їх виконавчої майстерності.

Крім того в процесі дослідження:

– *додовнена база знань щодо тенденцій розвитку та специфічних особливостей спортивної діяльності кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі;*

– *набули подальшого розвитку наукові відомості щодо підбору засобів та методів, спрямованих на підвищення рівня розвитку спеціальної фізичної та технічної підготовленості кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі;*

– *набули подальшого розвитку наукові факти щодо важливості раціональної побудови змагальних програм кваліфікованих спортсменів у складно-координаційних видах спорту для досягнення високих спортивних результатів і успішності їх виступів на міжнародній арені;*

– *підтверджено наукові данні щодо взаємозв'язків між показниками спеціальної фізичної й технічної підготовленості кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі;*

– *підтверджено наукові знання, що успішність змагальної діяльності кваліфікованих спортсменів залежить від раціональної збалансованості основних чинників, які гармонійно взаємодіють у комплексі тренувальних заходів та ефективно впливають на складну структуру підготовки.*

Практичне значущість одержаних результатів пов'язана з впровадженням у навчально-тренувальний процес кваліфікованих спортсменів «Мейн класу контактного стилю», які займаються акробатичним рок-н-ролом, авторської методики удосконалення і корекції змагальних програм з урахуванням їхнього рівня спеціальної фізичної та технічної підготовленості, що підтверджено відповідними актами впровадження. Розроблена авторська методика була впроваджена у практику роботи Спортивного центру дитинства та юнацтва «Гранд», м. Харків (акт впровадження від 01.06.2018); збірної команди з акробатичного рок-н-ролу, Федерації акробатичного рок-н-ролу Дніпропетровської області м. Павлоград – (акт впровадження від 24.12.2018); збірної команди з акробатичного рок-н-ролу м. Києва та Київської області – СК «ФАРРК», ГО «Школа Філімонових «ЛІА» (акт впровадження від

01.08.2018); Харківського міського спортивного клубу «Рапід» (акт впровадження від 01.06.2018); збірної команди з акробатичного рок-н-ролу спортивного клубу «Восторг» Дніпропетровської області м. Павлоград – (акт впровадження від 24.12.2018); збірної команди з акробатичного рок-н-ролу Лівану м. Бейрут: «LebaneseDanceSportFederation» – (акт впровадження від 06.11.2018); спортивного клубу «StepbyStep» – (акт впровадження від 06.11.2018); спортивного клубу «SpringHills» – (акт впровадження від 16.11.2018).

Основні теоретичні і практичні положення дисертаційної роботи оприлюднено на конференціях міжнародного рівня: на XVI Міжнародній науково-практичній конференції «Спорт та медицина»; «Спорт та наука» (м. Харків, 26-27 грудня 2016 р.); XVII Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи» (м. Харків, 7-8 грудня 2017 р.); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні технології формування особистості фахівця з фізичного виховання, спорту та здоров'я людини» (м. Чернігів, 26-27 квітня 2018 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура, спорт та здоров'я нації» (м. Житомир, 14-15 листопада 2019 р.). Основні теоретичні положення і результати дисертаційної роботи доповідалися на семінарах Харківської державної академії фізичної культури: на науково-практичному семінарі «Наукові дослідження з проблематики підготовки українських спортсменів в акробатичному рок-н-ролі» (м. Харків 26 грудня 2017 року, 24 грудня 2019 року).

За темою дисертаційної роботи опубліковано 9 наукових праць (4 з яких виконані одноосібно), з них 6 статей у фахових виданнях України, 1 стаття – у виданні, що входить до міжнародної наукометричної бази Scopus, 2 – стаття, що додатково відображає результати наукових досліджень.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна. Достовірність ефективності розробленої Луценко Юлією Михайлівною методики вдосконалення змагальних програм кваліфікованих спортсменів

«Мейн класу контактного стилю» в акробатичному рок-н-ролі обумовлені актуальністю проблеми, забезпечені достатньою джерельною базою дослідження, теоретичним, методологічним і експериментальним рівнем проведених досліджень.

Автором чітко визначено мету, об'єкт, предмет і основні завдання дослідження, що дало змогу змістовно розподілити матеріали дисертаційного здобутку. Методи дослідження інформативні, об'єктивні та відповідають поставленим завданням.

Дисертант використала:

1) аналіз і узагальнення даних науково-методичної літератури, Всесвітньої мережі Інтернет і передового досвіду тренерської практики, що дало змогу визначити ступінь розробленості даного питання, його актуальність і своєчасність;

2) метод анкетного опитування – для отримання інформації, що стосується практичної діяльності тренерів під час підготовки та корекції змагальних композицій кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі;

3) педагогічне спостереження – для розуміння динаміки якісних і кількісних характеристик змагальної діяльності й індивідуальної спортивної майстерності та тренувальних навантажень кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі;

4) педагогічне тестування – для визначення рівня загальної та спеціальної фізичної підготовленості за допомогою загальновідомих тестів і спеціальних контрольних вправ, а також рівня технічної підготовленості (були використані тести та контрольні вправи, прийняті у складно-координаційних видах спорту і акробатичному рок-н-ролі) і показників фізичного розвитку (антропометричні методи, пульсометрія, функціональні проби та ін.) кваліфікованих спортсменів, які займаються акробатичним рок-н-ролом;

5) педагогічний експеримент – для перевірки ефективності розробленої авторської методики вдосконалення і корекції змагальних програм

кваліфікованих спортсменів «Мейн класу контактного стилю» в акробатичному рок-н-ролі;

б) методи математичної статистики (середня величина вимірюваних показників(\bar{X}), стандартне відхилення (σ), приріст цих показників (%), коефіцієнт кореляції (r), t -критерій Стюдента, тест Лівіня, критерій сферичності Моухлі (Mauchly), коефіцієнт кореляції, факторний та дисперсійний аналіза ін.) –для обробки та встановлення наукової достовірності отриманих у дисертаційному дослідженні експериментальних даних із застосуванням пакета прикладних програм математичної статистики SPSS та Statistica.

Достовірність наукових положень обґрунтована тривалістю проведення досліджень(з 2016 по 2020 роки); контингентом осіб, які брали участь у експерименті, серед яких провідні фахівці та судді з різним стажем роботи і 16 кваліфікованих спортсменів (8 спортивних пар, спортивний розряд КМС) у віці від 14 до 17 років (чоловіки, жінки); а також адекватним плануванням досліджень і обробкою одержаних матеріалів методами математичної статистики при достатній мірі вірогідності.

Оцінка змісту дисертації, її завдання в цілому і основних положень дисертації. Дисертаційна робота складається із анотацій, вступу, п'яти розділів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних літературних джерел та додатків. Дисертацію викладено українською мовою на 274 сторінках, з них основного тексту – 192 сторінок. Цифрові дані подано у 40 таблицях, роботу ілюстровано 19 рисунками. У дисертації використано 227 літературних джерела, з яких 32 англомовних.

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, вказано на зв'язок роботи з науковими планами й темами, сформульовано мету й завдання дослідження, визначено об'єкт, предмет, описано методи дослідження, розкрито наукову новизну і практичну значущість дисертаційної роботи, подано інформацію про особистий внесок здобувача та апробацію результатів дисертаційної роботи.

У першому розділі **«Особливості побудови тренувального процесу в акробатичному рок-н-ролі»** викладено результати теоретичного аналізу й узагальнено передовий досвід фахівців з питань становлення акробатичного рок-н-ролу як виду спорту, подано характеристику змагальної діяльності, схарактеризовано провідні фізичні якості, що визначають успішність змагальної діяльності, розглянуто інформацію щодо побудови змагальних програм та особливостей спортивного тренування кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі. В окремому підрозділі розглянуто анатомо-фізіологічні та психологічні особливості кваліфікованих спортсменів **«Мейн класу контактного стилю»**.

У другому розділі **«Методи та організація дослідження»** обґрунтовано й описано методи дослідження, адекватні його меті та завданням, обґрунтовано батарею рухових тестів і контрольних вправ для оцінювання показників загальної, спеціальної фізичної та технічної підготовленості, а також подано відомості про контингент спортсменів, які брали участь у дослідженні, описано організацію дослідження. У хронологічній послідовності викладені чотири етапи проведення досліджень. Матеріали другого розділу відповідають метрологічним вимогам системи виміру, оцінки й контролю результатів наукових досліджень.

У третьому розділі **«Взаємозв'язок між складовими змагальної програми та показниками спеціальної фізичної і технічної підготовленості кваліфікованих спортсменів «Мейн класу контактного стилю» в акробатичному рок-н-ролі»** відображено результати власних досліджень. На підставі отриманих результатів визначено основні кількісні і якісні показники змагальних програм кваліфікованих спортсменів **«Мейн класу контактного стилю»** в акробатичному рок-н-ролі; виявлено вплив якості виконання змагальних програм на змагальний результат спортивної пари; виокремлено фактори, що дають змогу визначати ефективність змагальних програм кваліфікованих спортсменів; окреслено значення спеціальної фізичної і технічної підготовленості кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі. Автор роботи в процесі проведення дослідження неодноразово підкреслює

тісний зв'язок між видами підготовки, руховими якостями, що розвиваються та удосконалюються, і враховують специфічні вимоги виду спорту.

У четвертому розділі **«Удосконалення змагальних програм кваліфікованих спортсменів «Мейн класу контактного стилю» в акробатичному рок-н-ролі»** автор роботи детально описує авторську методику удосконалення змагальних програм кваліфікованих спортсменів, розробляє алгоритм їх корекції, що можна вважати внеском у теорію і практику не тільки спортивного рок-н-ролу, але й інших складно-координаційних видів спорту. На прикладі змагальних програм «Акробатика» Ю.М.Луценко рекомендує врахувати рівень спеціальної фізичної та технічної підготовленості спортсменів; цілеспрямовано сприяти розвитку провідних фізичних якостей засобами спеціальних вправ, структурно наближених до основних рухових навичок; будувати змагальні програми, спираючись на розроблену структуру, виділені блоки, змістовні модулі і основні компоненти; корегувати змагальні програми за розробленим алгоритмом, який відображає зміст кожного блоку та змістового модуля, з виявленим ступенем їх значущості та послідовності виконання; контролювати тренувальний процес на основі модельних характеристик спеціальної фізичної підготовленості спортсменів та застосовування раціонального співвідношення навантажень різної спрямованості в річному макроциклі.

Порівняння показників загальної та спеціальної фізичної і технічної підготовленості, а також результатів змагальної діяльності кваліфікованих спортсменів «Мейн класу контактного стилю» в акробатичному рок-н-ролі, які були розподілені на основну та експериментальну групу, свідчить на користь використання авторської методики удосконалення змагальних програм, розробленої автором дисертаційної роботи. Це дає змогу автору рекомендувати її для впровадження у навчально-тренувальний процес кваліфікованих спортсменів даного класу, які займаються акробатичним рок-н-ролом.

У п'ятому розділі **«Аналіз та узагальнення результатів дослідження»** подається обговорення результатів досліджень, де одержані дані узагальнено та інтегровано в систему знань щодо доцільності використання розробленої

авторської методики удосконалення змагальних програм кваліфікованих спортсменів «Мейн класу контактного стилю» в акробатичному рок-н-ролі».

Сформульовано наукові положення трьох рівнів новизни, а саме: ті, що підтверджують, доповнюють, розширюють та отримані вперше.

Загальні висновки відповідають завданням дисертаційного дослідження. В цілому, зміст дисертації свідчать про достатній рівень підготовленості дисертантки, досконале володіння методикою дослідження, творчий підхід до обраної проблеми, що й дозволило їй обґрунтувати наукову розробку теми та розв'язати основні дослідницькі завдання.

У дисертаційній роботі Луценко Ю.М. зібрано великий цифровий матеріал, який представлено у таблицях і рисунках, що свідчить про вміння автора не тільки аналізувати отримані дані, але й використовувати його у практичній роботі.

Недоліки дисертації щодо їх змісту та оформлення. Разом з тим, у дисертаційній роботі Ю.М. Луценко присутні й окремі недоліки:

1. У Розділі 1 подано низку загальновідомих даних або визначень (фізична підготовка, фізичні якості, загальна і спеціальна фізична підготовка, кореляційний аналіз і т. п.), які можна не описувати у дисертаційному дослідженні. В роботі часто зустрічаються повторення однієї тої самої думки (Розділ, 1, 3 і 4), які можна було би переформулювати іншими словами або взагалі не подавати; інформація, що подана в таблицях часто дублюється у рисунках.

2. У розділі 2 під час опису методів математичної статистики непотрібно описувати техніку виконання окремих елементів акробатичного рок-н-ролу і вимоги правил змагань. В той же час у цьому розділі бажано вказати кількість опитаних суддів, їх стаж роботи, а також кількість проведених педагогічних спостережень (проаналізованих змагальних композицій, навчально-тренувальних занять тощо), оскільки за результатами анкетного опитування і педагогічного спостереження автор робить важливі висновки.

3. В роботі (Розділ 3 і 4) присутня велика кількість ілюстративного матеріалу, яка часто не аналізується, а лише приводиться констатація

отриманих даних. На нашу думку, аналіз отриманих у дослідженні фактів значно підвищив теоретичну і практичну значущість виконаної роботи.

4. У розділі 4.1 хотілося би побачити блок-схему розробленої експериментальної авторської методики, яка би включала усі її складові: засоби, методи та методичні прийоми, принципи, етапи використання і т. п., що представляють новизну, практичну і теоретичну цінність даної роботи.

5. Предмет дослідження, поставлений у дисертаційному дослідженні, представлено в роботі значно ширше, ніж задекларовано, оскільки розглянуто не тільки зміст змагальних програм «Акробатика» категорії «Мейн класу контактний стиль» в акробатичному рок-н-ролі, але й процес підготовки кваліфікованих спортсменів, включаючи фізичну, технічну підготовку в річному макроциклі, модельні характеристики спеціальної фізичної підготовленості та систему їх оцінювання та інше.

6. В роботі визначено цілу низку показників, серед яких результати оцінювання загальної, спеціальної фізичної та технічної підготовленості, змагальної діяльності, показники фізичного розвитку і окремі дані функціонального стану кваліфікованих спортсменів-представників акробатичного рок-н-ролу. Проте під час аналізу отриманих показників окремі з них (наприклад, показники фізичного розвитку) лишаються поза увагою дослідника.

7. В роботі присутні стилістичні та термінологічні помилки, редакційні неточності, помилки перекладу.

Перераховані недоліки та зауваження у переважній більшості носять дискусійний характер, суттєво не впливають на науково-методологічний рівень дисертації і не знижують її загальної позитивної оцінки та спрямовані, в основному, на подальше вдосконалення творчих здібностей здобувача.

Висновок про відповідність дисертації встановленим чинним вимогам. Дисертаційна робота Луценко Юлії Михайлівни на тему «Вдосконалення змагальних програм кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі з урахуванням рівня їх спеціальної фізичної та технічної підготовленості» має достатнє теоретичне й практичне значення, є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке за своїм змістом, обґрунтованістю висновків, новизною отриманих результатів відповідає «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів від « 979 від 21.10.2020), а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктор філософії за спеціальністю 017 – «фізична культура і спорт» галузь знань – «освіта/педагогіка»

Офіційний опонент кандидат педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри хореографії та
мистецтвознавства Львівського державного
університету фізичної культури ім. І. Боберського

В.Ю. Сосіна

Проректор з наукової роботи та зовнішніх зв'язків
Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського
канд. біологічних наук, професор

А.С. Вовканич